

**HARTOLAN KUNNAN
ARVIOINTIKERTOMUS
VUODELTA 2020**

**VÄHÄN ON VÄLIÄ KUNNAN PIENUUDESTA,
KUN MUUTOIN ON MIELTÄ PÄÄSSÄ**

**EI SAADEN RIKASTUTA,
VAAN SÄÄSTÄEN**

**EI TULE ELO ETSIMÄTTÄ,
KALA JALAN KASTUMATTA**

Sisällys

1. KORONAVUODEN 2020 HAASTEET HARTOLASSA	5
2. KUNNAN TALOUS	5
3. KIINTEISTÖOSAKEYHTIÖT KUNINKAANPITÄJÄ JA VASALLI 2020.....	6
4. KESKUSHALLINTO.....	7
5. SOSIAALI- JA TERVEYSPALVELUT	8
6. SIVISTYS- JA HYVINVOINTI	10
7. TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN EDISTÄMINEN.....	11
8. TEKNINEN TOIMI.....	12
9. YMPÄRISTÖTOIMI.....	13
10. YHTEENVETOA 2017 – 2019 ARVIOINTIKERTOMUKSISTA.....	15
11. KUNNAN OMISTAJAOHJAUS VUOSINA 2017 – 2020	16
12. TERVEISET UDELLE TARKASTUSLAUTAKUNNALLE.....	17
13. TARKASTUSLAUTAKUNNAN JÄSENET JA KOKOUKSET	18

1. KORONAVUODEN 2020 HAASTEET HARTOLASSA

Vuosi 2020 jää historiaan ja ihmisten mieliin poikkeuksellisista tapahtumista ja niistä johtuneista toimintatapojen muutoksista. Monilla työpaikoilla siirryttiin etätöihin, näin myös **kunnantalolla**. **Hartolan yhtenäiskoulu** toimi keväällä etänä. **Kuntalaistilaisuuksia** ei koronarajoituksen vuoksi voitu järjestää, mutta eri tiedotuskanavien kautta kuntalaisia informoitiin esim. tilojen käytöstä. Kunnan useat tilat esim. kirjasto, Soriksen kuntosali ja Jokiranta olivat pitkiä aikoja kiinni. Todettuja tartuntoja Hartolassa oli reilun vuoden aikana 8 kappaletta.

Kunnan luottamuselimet ovat kokoontuneet etänä tai hybridimallilla, jossa osa osallistujista on ollut paikan päällä ja osa osallistunut etäyhteyden kautta. Etäkokouksiin haasteita ovat asettaneet eri puolilla kuntaa epäluotettavat nettiyhteydet, joiden myötä kokouksen osallistujia on voinut välillä "tippua" linjoilta tai ei ole päässyt ylipäätään mukaan ollenkaan. Kunnan tehtäviä ja töitä hoidettaessa on olosuhteiden johdosta tehty melkoinen digiloikka, jolla on säästetty ajomatkoja, mutta ihmisten keskinäinen yhteydenpito ja keskustelut ovat jääneet vähälle.

Hartolan **kunnanvaltuusto** kokoontui vuoden 2020 aikana neljä kertaa varsinaiseen kokoukseen ja kerran valtuustoseminaariin. Tilinpäätökseen saatu summa 12 500 euroa/kokous kuulostaa suurelta ja jää epäselväksi, mistä summa koostuu. Valtuutetut osallistuivat kokouksiin hyvin ja päätökset saatiin tehtyä määräaikojen puitteissa. **Kunnanhallitus** kokoontui vuoden aikana 20 kertaa ja lisäksi kunnanhallituksella oli ns. iltakouluja useita kertoja. Kunnanhallituksen valtuuston nähden sitovat tavoitteet toteutuivat suurelta osin. Yhtenä tavoitteena oli saada **kunnan talous ylijäämäiseksi** vuosina 2020 – 2022.

Kuntalaisilla on lainaa ja vastuuta kunnan osalta n. 4 500 €/asukas.

2. KUNNAN TALOUS

Kunnan taloutta auttoi valtion koronarahoitus kunnille ja harkinnanvarainen avustus. Vuodelle 2020 tehty talousarvio oli 110 612 euroa ylijäämäinen. Tilinpäätöksen tuloslaskelma näytti **ylijäämäksi jopa 2 042 000 euroa**, vaikka yhtenäiskoulusta tehtiin arvonalentumiskirjaus etupainotteisesti käytöstä poisjäävän kiinteistön osalta. **Toimintatuottoja** kertyi lähes 700 000 euroa vähemmän kuin v. 2019, mutta myös toimintamenot jäivät noin 1,3 miljoonaa euroa alle ennakoidun. Korkokuluja oli 45 000 arvioitua vähemmän. Verotulot olivat yli 900 000 euroa arviota enemmän ja valtionosuuksia saatiin 1,9 miljoonaa euroa enemmän kuin oli arvioitu. Kunnan taloutta on heikentänyt kunnan kiinteistöyhtiöiden huono taloudellinen tilanne. Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymältä kunta sai **palautusta 514 000 euroa**.

Kuntayhtymän omistajaohjaus ei aina edennyt niin kuin oli tarkoitus, mutta siihen oli syynä lähinnä yhtymäkokouksen päätöksentekokyvyttömyys, ei niinkään Hartolan kunnanhallituksen toimenpiteet. Kotisaloon myynnin myötä Hykyn vuokramaksut jäivät pois 1.1.2020 alkaen. Hartolan sotemenot ovat noin 4 500 euroa/asukas.

Yhteistyön lisääminen toisten kuntien kanssa tuottaisi säästöjä. **Kuntayhteistyötä Sysmän kanssa selvitettiin, mutta konkreettista ei saatu aikaan. Rakennusvalvonnan osalta selvitettiin yhteistyötä useamman kunnan kesken, mutta kunnilla todettiin olevan liian erilaiset lähtökohdat ja tarpeet. Heinolan kanssa yhteistyö rakennusvalvonnan osalta kuitenkin lähtee käyntiin.**

Talouden tasapainottamistyöryhmä on asettanut tavoitteeksi henkilöstökulujen vähenemisen vuoteen 2025 mennessä **20 henkilötyövuodella**. Se lienee edelleen realistinen tavoite. Kunnan palveluksessa olevan **henkilöstön määrä** vähentyi vuonna 2020 jonkin verran ja työntekijöitä on **eläköitymässä** lähivuosien aikana **runsaasti**. Toimintojen sopeuttaminen vähenevään työntekijöiden määrään ei tule olemaan helppoa. **Lakisääteiset toiminnot** on hoidettava ja niiden sekä **muiden toimintojen** tekijöitä tarvitaan sen verran, että myös lomien ja muiden poissaolojen aikana työt hoituvat ilman uhkaa henkilöstön **ylirasittumisesta**.

Laskujen käsittelyä pitäisi hoitaa kahden eri ihmisen niin, että laskun tarkastaa yksi henkilö ja toinen henkilö hyväksyy laskun. Työtehtäviä, työnkuvia ja varahenkilöjärjestelmää olisikin siitä syystä hyvä edelleen tarkastella luovasti.

Laskutuksessa, esityslistoissa, pöytäkirjoissa ja muissa asiakirjoissa on todettu puutteita ja virheitä. **Tilinpäätösasiakirjojen oikeellisuuteen ja luotettavuuteen tulisi kiinnittää huomiota entistä enemmän**. Laskutuksessa, esityslistoissa ja muissakin asiakirjoissa on todettu virheitä ja puutteita. Virallisten asiakirjojen laatimiseen tulisi varata riittävästi aikaa. Valtuutettujen tulisi saada viralliset versiot kaikista julkisista asiakirjoista tarkistettuina. Asiakirjojen laatimisiin tulisi varata riittävästi aikaa.

3. KIINTEISTÖOSAKEYHTIÖT KUNINKAANPITÄJÄ JA VASALLI 2020

Valtuuston tehtävä on hyväksyä koko **kuntakonsernin strategian ja mittarit** ja osana kuntakonserniin kuuluvat myös kunnan omistamat kiinteistöyhtiöt, **Kuninkaanpitäjä ja Vasalli**, joista – **toimitusjohtajan vaihdon** myötä - valtuustolle on alettu antaa vuonna 2020 vähän enemmän tietoa kuin aiemmin. Koko kuntakonsernin valvonnasta vastaavat yhdessä kunnanjohtaja ja kunnanhallitus. Kunnanhallituksella on **omistajaohjauksen** mahdollisuudet eli yhtiöiden toiminnan ja talouden ohjeistus.

Tarkastuslautakunnan tehtäviin tuli toiminnan tuloksellisuuden arviointi kunnan tytäryhteisöjen osalta uuden kuntalain (2015) myötä. Tarkastuslautakunnan tulee **arvioida** kiinteistöyhtiöiden toimintaa **tarkoituksenmukaisuusperiaatteen mukaan** eli tarkastuslautakunnan tulee kiinnittää huomiota **yhtiöiden toiminnan ja toimintatapojen sekä palveluiden järjestämisen tarkoituksenmukaisuuteen ja tuloksellisuuteen** valtuuston **asettaman strategian ja sitä seuraavien mittareiden valossa**.

Tarkastuslautakunnalla on tässä tehtävässään monia ongelmia, sillä valtuuston asettamaa selkeää strategiaa yhtiöiden toiminnalle ei ole olemassa ja ”jonkinlaisen ajatellun” strategian toteuttamisen mittarit ovat vähintäänkin epäselviä. Suuri ongelma on ollut tiedonsaanti. Kunnan tilinpäätöksissä yhtiöiden tilanteesta on kerrottu erittäin vähän. Käytännössä yhtiöiden todellista tilannetta ”missä mennään” ei ole avattu asukkaille, **luottamushenkilötkin** ovat olleet yhtiöiden asioista lähinnä tiedostusvälineiden varassa. Vuoden 2020 aikana tilanne muuttui jonkin verran, kun yhtiöiden **toimitusjohtajana** aloitti **Harri Suoknuutin jälkeen Lea Raitala**. Toimitusjohtaja-kysymys tulee olemaan tärkeä yhtiöiden jatkon kannalta.

Vasallin taloutta ajoi alas parisen vuotta tyhjillään ollut Kustaantie 7:ssä sijaitseva ns. leipomohalli. Hetkellisesti Vasalli paransi taloudellista tilannettaan mm. kaupankäynnillä kunnan kanssa, kun kunta osti Vasallilta investointimäärärahoillaan maata. **Kuninkaanpitäjän** ongelmana on ollut vähenevä kunnan asukasmäärä ja vähenevä kunnan vuokra-asuntojen kysyntä. Kunnalla on ollut erityisesti suuria vuokra-asuntoja ja niitä on vuokrattu vielä huonommin kuin pieniä asuntoja. Valtuustokauden aikana **Kuninkaanpitäjän** omistamia kerrostaloja on purettu **neljä**. Jatkossa purkaminen kohdistuu rivitaloihin. Yhtiön asuntojen käyttöaste on purkamisten seurauksena jonkin verran **kohonnut** ja se on katsottava tarkoituksenmukaiseksi toiminnaksi. Tosin tiedonsaannin ongelmista johtuen, ei tiedetä, millä tavalla asuntoja on markkinoitu. **Käyttöaste ja viihtyisyys** ovat kunnan vuokra-asunnoille asetettuja mittareita. Yleisesti ollaan sitä mieltä, että vuokra-asuntojen **kunto ja viihtyisyys** eivät ole **houkuttelevalla** tasolla. Onko Kuninkaanpitäjällä avaimia eli käytännössä rahaa saada vuokra-asunnot kilpailukykyiseen kuntoon viihtyisyyden ja vuokrien osalta jää tiedonsaannin ongelmasta johtuen avoimeksi. Koronauutisten ohessa on tullut viestiä, että kaupungeissa asuvia ihmisiä kuitenkin houkuttelee maaseutu ympäristö yhä enemmän. Valtuustossa kannattaa luoda kunnallinen strategia kunnan vuokra-asuntojen osalle ja strategian toteutumista pitää pystyä seuraamaan tarkoilla mittareilla.

Tarkastuslautakunnan mielestä kummankin yhtiön hallitukseen pitäisi saada riittävän **ammattitaitoiset ja yhtiöiden kehittämisestä kiinnostuneet** henkilöt hallitusten jäseniksi ja myös uutta osaamista, ajattelua ja energiaa. Hallitustyöskentely on aikaa vievää ja vastuullista myös taloudellisesti. Hallitusammattilaisiin ei kummallakaan yhtiöllä liene taloudellisia mahdollisuuksia. Kunnan tarkempi omistajaohjauspolitiikka ja valvonta sekä valtuuston selkeä strategia seurattavine mittareineen ovat välttämättömyys.

4. KESKUSHALLINTO

Keskushallinnon alaisuudessa toimivat muun muassa **vanhus- ja vammaisneuvosto ja yhteis palvelupiste**. **Elinkeinotoimi** on myös keskushallinnon alaista toimintaa, jonka vastuualueella ovat yritys yhteistyö, kuntamarkkinointi, työllisyyden edistäminen, muuttokannustimet ja maaseutuelinkeinot.

Näitä tehtäviä on hoidettu erilaisten hankkeiden kautta sekä maakunnallisten tai pienemmän alueen yhteistyöelimiä avulla. Hartola on mukana useissa yhteistyökuvioissa ja niistä saatavat hyödyt on katsottu olevan suuremmat kuin niihin maksettavat maksut. Maksuosuudet vaihtelevat muutamasta tuhannesta eurosta pariin kymmeneen tuhanteen. Yhteistyökuvioiden kautta paikalliset yritykset ja yhdistykset ovat saaneet erilaisia avustuksia ja tukia huomattavia summia.

Elinkeinotoiminnassa keskeisenä on ollut seudullinen yhteistyö. Yhteistyötä on tehty **Ladec Oy:n** ja **Lahti Region Oy:n** kanssa. Korona on valitettavasti näytellyt keskeistä osaa siinäkin. Lahti Region Oy koulutti webinaarein "Matkailun uusi aika" -teemalla. Yhtiö oli mukana toisilleen vastakkaisissa Lahden Euroopan ympäristöpääkaupunki 2021 - valmistelussa ja Kymi Ring -markkinoinnissa. Kumpi toiminta on Hartolan kunnalle keskeisempää? Ihmettellemme, miksi ne mainitaan Hartolaan liittyen, mutta ei kerrota, miten Hartolassa on valmistuttu matkailun uuteen aikaan. Miten Hartolassa on hyödynnetty sitä, että monet matkailun toiminnot jäivät pois ja aikaa jäi kehittämistehtäviin?

Hartolalle matkailu on tärkeä elinkeino. Hartolan matkailua tukeva **Kuningaskunnan elämiskonseptit** -hanke päättyi vuoden 2020 alussa juuri ennen koronasulkuja. Kotimaan matkailu mökkielämän osalta (vs. ulkomaille matkustaminen) lisääntyi korona-aikana Suomessa. Mitenhän tilanne sen suhteen näyttäytyi Hartolassa – siitä olisi kiinnostavaa saada tietoa. Käytännössä kaikki matkailua tukevat tapahtumat peruutettiin koronan vuoksi vuonna 2020. Ei täysin selviä, onko kunnan matkailutoiminnan koronapandemian aikaista ja jälkeistä – strategiatyötä alettu päivittää. Päivitystä ei ole hoidettu ainakaan loppuun asti kesää 2021 varten.

Matkailuala on kunnan toiminnoissa eri **rajapinnoilla** ja matkailussa näyttää olevan **monta vastuutahoa**. Hankevetäjä kuului työsuhteensa ajan lta – Hämeen matkailuyhdistyksen hallitukseen. Hänen jälkeensä siihen on valittu kuntaa edustamaan vapaa-aikapäällikkö, joka tuottaa kunnan kulttuuritapahtumia. Kunnanjohtajan vastualueeseen kuuluu matkailu. Kunnan kotisivuilla matkailupalvelut ja Hartolan markkinat esitellään kulttuuri- ja vapaa-ajan toimintojen alla.

Kunnan suurin matkailu- ja kulttuuritapahtuma **Hartolan markkinat** ovat vaikeuksissa koronaepidemian vuoksi. Ongelmana näyttää olevan myös, ettei markkinoita mielletä kulttuuritapahtumaksi vaan elinkeinotoiminnan alaan kuuluvaksi. Se on kuitenkin molempia ja tarvitsisi molempien alojen nimetyt vastuukantajat. Kulttuuri ei ole erikseen ripoteltujen tapahtumien joukko, vaan monipuolinen kattaus erilaisia toimintoja.

Strateginen tavoite 2020 – 2022 matkailun osalta valtuustoon nähden saattaa olla vaarassa. Vuonna 2021 käynnistynyt **pyörämatkailuhanke** Sysmän kanssa voi tuoda kaivatun piristysruiskeen matkailuun. Samoin Hartolan **Kuninkaanpolun** käyttö on lisääntynyt reitin opasteiden sijoittamisen jälkeen merkittävästi. Reitti on saanut kuntalaisilta ja muilta reitin kulkijoilta kiitosta.

Kunnanvaltuuston päätöksen mukaisesti on käytössä vuoden 2021 loppuun asti erilaisia **muuttokannustimia**, joista suosituimmaksi on osoittautunut vapaa-ajan asunnon muuttaminen vakituiseksi asunnoksi. Nähtäväksi jää mitä koronavuosi vaikuttaa halukkuuteen muuttaa jatkossa vapaa-ajan asuntoja vakituisiksi asunnoiksi, sillä lisääntyneellä etätyöllä voi olla vaikutusta ihmisten käyttäytymiseen.

Hallinto-osasto hoitaa edellä mainittujen tehtävien lisäksi myös hallintoon liittyviä tehtäviä kuten **palkanlaskentaa ja kirjanpitoa**. Jo usean vuoden ajan on havaittu virheitä sekä työntekijöiden että luottamushenkilöiden saamissa palkoissa ja palkkioissa. Virheiden etsimisessä ja korjaamisessa on mennyt paljon aikaa ja virheistä aiheutuneista takaisinperinnöistä on tullut paljon murheita monille työntekijöille ja luottamushenkilöille. Asioiden selvittely jatkuu myös vuoden 2021 aikana, mutta toivottavasti asiat saadaan vihdoin viimein kuntoon ja työntekijät sekä luottamushenkilöt voivat jatkossa **luottaa** siihen, että tilille tulleet **summat ovat oikein**.

5. SOSIAALI- JA TERVEYSPALVELUT

Sosiaali- ja terveystalot ovat huonontuneet hartolalaisille vähitellen.

Tehostetun ympärivuorokautisen palveluasumisen määrä oli Hartolassa 37 paikkaa vuonna 2020, joka oli sama määrä kuin edellisenä vuonna. **Vuodeosastopaikkoja** on Sysmässä Terveystalon Kaislassa käytössä neljä (4) erillisellä sopimuksella. ne ovat pääsääntöisesti riittäneet.

Mielenterveys- ja päihdepalveluiden ympärivuorokautisissa palveluissa ei ollut hartolalaisia asiakkaita vuonna 2020.

Päihdehoitajan palvelujen saatavuudessa oli kuluneen vuoden aikana suuriakin ongelmia, mutta tilanne parani kuitenkin merkittävästi loppuvuoden aikana. Päihdehoitajan palveluja on ollut saatavilla myös alle 18 -vuotiaille.

Psykiatrisen sairaanhoitajan vastaanotolle pääsyyn on vaadittu helmikuusta 2020 lähtien **diagnosi**, minkä koetaan heikentävän perustason mielenterveyspalveluiden kynnyskenttää saatavuutta ja mielenterveysongelmien ennalta ehkäisyä.

Psykologin palveluiden saatavuudessa on ollut ongelmia. **Koulupsykologin** palveluissa oli myös haasteita, mutta ne saatiin järjestettyä toimiviksi vuoden 2020 aikana. Varhaiskasvatuksessa **pienien lasten** ja **perheiden** osalta **psykologipalveluja** ei valitettavasti ollut vuoden 2020 lopullakaan Hartolassa tarjolla. **Puheterapian** saatavuudessa on ongelmia ja **arviointikäynnit toteutetaan Lahdessa**, minne osa perheistä ei lähde. Myös **toimintaterapeutin** palvelujen saatavuudessa on ongelmia.

Hammashoidon akuutit palvelut ovat muuttuneet. Hartolalaiset joutuvat kulkemaan Asikkalassa saakka akuuteissa hammashoidon asioissa. Asikkalaan ei käytännössä ole Hartolasta **julkisia kulkuyhteyksiä** tai matkatekoon saa varata koko päivän eikä käynti välttämättä onnistu sittenkään.

Kuntien maksuosuudet Päijät – Hämeen hyvinvointikuntayhtymään olivat yhteensä **650,8 miljoonaa** euroa, mikä on 0.4 % vähemmän kuin vuonna 2019. Muutostalousarvioon nähden maksuosuudet alittuivat 11,1 miljoonaa euroa. Kymmenen jäsenkuntaa saa jäsenmaksulaskutuksen palautusta ja kaksi kuntaa saa lisälaskun. Hartolaa sai palautusta. Kahdeksan kunnan osalta maksuosuus laski edelliseen vuoteen verrattuna ja vain neljän kunnan sotemenot nousivat.

Kustannukset jaetaan kunnille aiheuttamisperiaatteen mukaan. Erikoissairaanhoidon, päivystyksen ja ympäristöterveydenhuollon oman toiminnan kustannusjako perustuu hinnaston mukaiseen **palvelujen käyttöön.** **Asiakaspalvelujen** ostot ”läpilaskutetaan” jäsenkunnilta. **Erytismaksuosuudet** kohdistetaan asukasmäärän mukaan jäsenkunnille. **Peruspalveluiden nettokustannukset** kohdistetaan kunnille pääsääntöisesti suoritteiden suhteessa tai läpilaskutuksena.

Hartolan maksuosuudet vuonna 2020

Hartolan palveluiden hankinta on suhteellisen suurta vammaispalveluiden, hoiva- ja hoitopalveluiden, avosairaanhoidon sekä työikäisten palveluiden osalta. Yhtymän kokonaiskustannuksista Hartolan osuus on 1,9 %. **Hartolan sotemenot ovat noin 4500 euroa/asukas**, joka on **toiseksi korkein luku yhtymän alueella.** Vain Padasjoen asukaskohtaiset kustannukset ovat hiukan Hartolan kustannuksia korkeammat.

Hartolan sotepalveluiden **kokonaiskustannusten** toteuma oli **12.180 431** euroa, joka oli 568 261 euroa vähemmän kuin vuonna 2019. Kustannusten väheneminen peruspalveluissa johtui suurimmaksi osaksi siitä, että Kotisaloon tehostetussa palveluasumisessa siirryttiin kiinteistökaupan seurauksena **palvelusetelin** käyttöön ja vuorokausihintaisesta laskutuksesta luovuttiin. Myös **ensihoidokeskuksen** laskutuksen uudistaminen johti Hartolan kannalta oikeudenmukaisempaan kustannusten jakoon.

Maksuosuuksien määrää laskivat euromääräisesti eniten peruspalvelut (230 845), ensihoitokeskus (186 216) ja erikoissairaanhoido (120 648). Päivystyskeskuksen maksut vähenivät vajaan 90 000 euroa. Ympäristöterveydenhuollon kustannukset nousivat noin 11 000 euroa.

Tarkastuslautakuntaa huolestuttaa vuoden 2020 aikana kertynyt **hoitovelka**, joka nykytilanteen vallitessa nostaa kustannuksia tulevaisuudessa reippaasti, kunhan joskus päästään koronan aiheuttamista hoitoaikojen pidentymisistä eroon.

6. SIVISTYS- JA HYVINVOINTI

Varhaiskasvatus ja perusopetus

Sivistystoimessa jouduttiin vuoden 2020 keväällä hyvin nopealla aikataululla siirtymään perusopetuksessa etäkoulunkäyntiin. Kaikkein nuorimmat oppilaat jatkoivat lähiopetuksessa ja varttuneemmat oppilaat siirtyivät opiskelemaan kotoa käsin.

Uusi tilanne sai aikaan melkoisen muutoksen sekä opettajien työssä että lasten ja nuorten opiskelussa. Osalle uusi toimintatapa sopi hyvin parantaen opiskelun tuloksia, mutta osa oppilaista taisi pudota kelkasta monestakin syystä. **Etäopiskelu** vaatii paljon oppilaiden vanhemmilta ja kaikilla ei ollut mahdollisuutta tukea riittävästi lasten opiskelua. Etäopiskelua on jatkunut yläasteella opiskeleville päätettiin lukuvuoden 2020 – 2021 aikana ja sen vaikutukset nähdään aikanaan oppilaiden jatkaessa opiskeluaan.

Hartolan pitkäaikainen sivistystoimenjohtaja – rehtori **Irja Niilahti** siirtyi kesällä vapaalle tästä tehtävästä ja postia ryhtyi hoitamaan **Tiina Kotila – Paaso**. Hän keskittyy rehtorin ja sivistys- ja hyvinvointilautakunnan esittelijän tehtäviin. Osaa sivistystoimen hallintoon liittyvistä tehtävistä hoitaa hallintojohtaja **Annika Blom**.

Varhaiskasvatukseen koronaepidemiolla ei ollut suurta vaikutusta, koska sairastapauksia on ollut Hartolassa vähän ja karanteeniin ei ole juurikaan jouduttu missään ikäluokassa.

Sivistys- ja hyvinvointilautakunnan kokonaiskustannusten yli 604 000 euron poikkeama talousarviosta johtunee vuoden 2019 tilinpäätöksen kirjausvirheestä.

Kulttuuri- ja liikuntapalvelut

Hartolan kunnan perinteisiä isoja tapahtumia ei saatu järjestettyä, ei myöskään Talvio-salonki ollut auki kesällä 2020. Joitain tilaisuuksia ja tapahtumia kuitenkin järjestettiin kysyntään vastaten. Koulutyön ohessa järjestettävät tapahtumat saavuttavat yleensä yleisönsä parhaiten. Samoin tapahtuu, jos tapahtumat ja tilaisuudet ovat tiedossa riittävän ajoissa.

Liikunta- ja kulttuuripalveluihin kunnassa on yleensä hyvät ja monipuoliset mahdollisuudet kunnan oman ja kansalaisopiston tarjonnan kautta. Kansalaisopiston koko kevään ohjelman peruuntuminen kuitenkin söi tämän hyvän tilanteen vuonna 2020. Aasukkaat ovat pitäneet kuntoaan yllä liikkumalla ulkona, mutta kaikille se ei ole mahdollista ja ulkoliikunnan ohella ryhmäliikunta on myös tärkeää. Vesiliikunta on liikuntamuoto, jossa nivelet eivät ole rasitu. Kunnassamme on olemassa uima-allas, jota on käytetty kansalaisopiston vesiliikunnassa.

Se ei ole ollut kuitenkaan kansalaisopiston käytössä enää edes ennen korona-aikaa, koska sen käytön on sanottu tulevan niin kalliiksi.

Rikkaan, paikallisen kulttuuritoiminnan todetaan – aivan – oikein luovan edellytyksiä hyvinvoinnin kokemuksellisuudelle, lisäävän yhteisöllisyyttä ja kunnan vetovoimaa. Etenkin kyläyhdistykset toimivat airueina kunnassa. Kunnan kulttuuritoimen yhteistyöstä kyläyhdistysten kanssa ei löydy tietoja. Kylien toiminnasta olisi hyvä olla tietoa myös kunnan kotisivulla. Hartolassa mikään kylä ei mainosta aktiivisesti itseään ja yritä hankkia uusia asukkaita sitä kautta. Usein sellainen vaatiikin kyläkoulun ja sellaisia Hartolassa ei enää ole yhtään.

Kunnan myöntämien yhdistysten avustusten kriteerit eivät ole riittävän selkeitä ja yksiselitteisiä ja eivät välttämät kohtele kaikkia avustuksia hakevia yhdistyksiä tasapuolisesti.

Nuorisopalvelut ja nuorten hyvinvointi

”Koko kylä kasvattaa” eli malli nuorille tulee aikuisyhteisön toiminnasta. Jos kunnassa kaikki on kunnossa kehittyvä nuoriso täyttää ”aktiivisesti vaikuttavan nuorison” kriteerin, jossa nuorten käyttäytyminen ei ehkä ole kaikilla mittareilla mallikelpoista, mutta hyvää kuitenkin. Ja ennen kaikkea sellaista, että nuoret kokevat **toiveikkautta**, näkevät erilaisia **mahdollisuuksia** omassa elämässään ja **tarttuvat** niihin.

Hartolan etsivä – hankkeen toiminta osoittaa, että näin ei ole. Sen asiakasmäärän pienenemisestä ei voi sanoa, onko se hyvä vai huono asia. Työelämän ja opintojen ulkopuolelle jääneitä on paljon. **Sitoutuneet työntekijät** toimivat nuorten kanssa pienissä tiloissa, hankerahoitusten turvin ja vähäisin käytettävissä olevin varoin. Nuorisotoiminnan tilat voivat olla eri-ikäisille ryhmille auki vain kerran viikossa, eivätkä koskaan viikonloppuisin.

Hyvinvointikertomuksessa nuorten osalta näkyy positiivista suuntausta. Hyvää on, että **hyvinvoinnin edistämiseen** kiinnitetään huomiota ja **nuorten tukemiseen on panostettu**.

7. TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN EDISTÄMINEN

Kunnan tehtäviin kuuluu **terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen** ja kunnalla on töissä hyvinvointikoordinaattori. Vuosille 2020 (ja 2021) on valittu teemaksi **mielen hyvinvointi ja arjen turvallisuus**. Teema on tärkeä. Jopa ympäristön ja oman ajattelun välinen ristiriita voi sairastuttaa mielen ja tilanne voi tulla eteen kenelle tahansa. Kunnan virkistysalueet, puupuistot ja erilaiset pysyvät luonnon elementit ovat tärkeitä mielen hoitajia. Siksi niiden säilyttämiseen ja ennallaan pitämiseen tulee kiinnittää huomiota. Koulun ympäristö on ollut pitkään rakennustyömaana, meluisa ja suurten muokkausten kohde – se vaikuttaa lapsiin ja nuoriin myös alitajunnan tasolla. **Yhtenäiskoulun uudisrakentaminen** on edennyt suunnitelmien mukaan vuoden 2020 aikana. Toivon mukaan koulun luontoympäristön viihtyisyyden palauttamiseenkin rahat riittävät.

Hartolan **turvallisuussuunnitelma hyväksyttiin** vuoden 2020 aikana moniportaisen käsittelyn jälkeen. Syksyllä johtoryhmässä tarkasteltiin suunnitelmassa esitettyjen toimenpiteiden toteutumista. Yksittäisiä toimenpiteitä on tehty paljon, mutta yhdeksi puutteeksi turvallisuusasioissa huomattiin, että joistakin **julkisista tiloista** puuttuvat edelleen **ajantasaiset pelastussuunnitelmat**.

Varhaiskasvatuksessa palkattiin ns. koronatuella **toinen varhaiskasvatuksen erityisopettaja** kahdeksi päiväksi kuukaudessa ja tämä toiminta jatkuu myös kuluvana vuonna. Koronan vuoksi **moniammatillisten oppilashuoltoryhmien** merkitys on kasvanut ja tässäkin työssä on käytetty koronatukia.

Vuonna 2020 kiinnitettiin huomiota **varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen ravitsemukseen ja ravitsemussuosituksen toteutumiseen**. Asiaa selvitettiin muun muassa kyselyn avulla. **Ateriapalvelujen kilpailutuksen** yhdeksi kriteeriksi otettiin **ravitsemuksen laatu**. On todella tärkeää, että tarjottu ruoka **todella syödään ja ruokahävikkiä** tulisi mahdollisimman vähän.

Kunnan **varttuneemmalle väelle** on ollut haja-asutusalueella asiakkaille maksutonta **palvelu- ja asiointiliikennettä syyskaudella 2020**. Tarvetta palvelulle on ollut. Kunta kustansi **liukuesteet** kaikille halukkaille yli 65 -vuotiaille talvikaudelle 2020 – 2021. Jo marraskuussa kolmannes kohderyhmästä oli käynyt hakemassa omat liukuesteensä. **Asiointiavustajan** palvelut olivat koronan vuoksi tauolla keväällä ja kesällä, mutta syksyllä toiminta aloitettiin jälleen.

Asuinympäristön viihtyisyyttä ja turvallisuutta on yritetty parantaa taajama-alueella. **Urheilukentän kunnostus** saatiin valmiiksi osin talkootyötä hyödyntäen. Kenttä on nyt hieno ja sen käyttöaste on noussut kunnostuksen jälkeen. Urheilukentällä kuitenkin esimerkiksi korkeushyppypaikka täytyy pitää lukkojen takana mahdollisen ilkivallan takia. **Visanrannan satamaa** on kunnostettu ja työt jatkuvat myös vuonna 2021.

8. TEKNINEN TOIMI

Tekninen toimi vastaa suurelta osin kunnan kiinteistöjen huollosta, vesi- ja viemärlaitoksesta, liikenne- ja liikunta-alueista, maa- ja metsätiloista ja monista muista tehtävistä. Erilaisia tehtäviä oli vuoden 2020 aikana tekemässä 15 vakituista ja 6,5 määräaikaista työntekijää. Vuoden 2020 ensimmäiset kuukaudet teknisen johtajan virkaa hoiti sijaisena **Aki Tiihonen**, joka sittemmin valittiin Sysmään vastaavaan virkaan. Hartolan vakituinen tekninen johtaja **Janne Myntti** palasi työhönsä kesällä perhevapaalta.

Näille toiminnoille on asetettu sitovia tavoitteita, joista suurin osa eri toimenpitein saatiin toteutettua:

Vesi- ja viemärlaitoksen toiminnan tavoite oli, että **vesihuollon tulot kattavat menot**. Tässä tavoitteessa **ei vuonna 2020 onnistuttu**. Vesi- ja jätevesimaksuja kertyi noin 470 000 euroa, mutta ostoja ja henkilöstömenoja kertyi noin 395 000 euroa. Lisäksi poistoja oli noin 119 000 euroa ja muita menoja noin 22 000 euroa. **Alijäämää kertyi noin 66 000 euroa**.

Puhdistamon lietteiden ajossa tehtiin **yhteistyötä Sysmän** kanssa ja lietteen ajon kohonneet kustannukset kuljetusmatkan pidentymisen vuoksi olivat yksi syy käyttötalouden menojen kasvuun.

Käyttöveden laatu oli hyvä ja puhdistamon jäteveden puhdistustulokset olivat asetettujen rajojen mukaiset.

Kunnan metsiä hoidettiin metsätaloussuunnitelman mukaisesti. Myyntitulot olivat reilusti suuremmat kuin talousarviossa arvioitiin. Syynä tähän olivat hakkuiden ja tulojen siirtyminen edelliseltä vuodelta vuoteen 2020.

Kaavoituksen pohjakartta taajama-alueelle valmistui alkuvuodesta 2021 melkoisten hankaluuksien jälkeen. Uutta pohjakarttaa on tarkoitus käyttää muun muassa taajama-alueen kiinteistökartoitusta tehtäessä vuoden 2021 aikana.

Kunnan kiinteistöjen korjauksia suunniteltiin ja toteutettiin suunnitelmien ja tarpeen mukaisesti, mutta **korjausvelkaa** on vieläkin jäljellä.

Investointiohjelmassa olleista toimenpiteistä vuonna 2020 toteutuivat osittain tai kokonaan muut kuin rakennusten hankinta, Koskipään katon korjaus ja kaavateiden rakentaminen. Talousarviossa investointeihin oli varattu nettona noin 2,9 miljoonaa euroa. Investointeihin käytettiin nettona noin 1,65 miljoonaa euroa.

Suurin yksittäinen investointi oli **yhtenäiskoulun uudisrakennus**, jonka investointimenot olivat noin 1,3 miljoonaa euroa. Muita suurehkoja investointeihin liittyviä menoja olivat maa- ja vesialueisiin, kunnanvirastoon, satamaan, liikuntapaikkoihin, kaavoituksen pohjakarttaan sekä vesi- ja viemärlaitokseen liittyvät menot.

Tarkastuslautakunnan mielestä Hartolan **jäteaseman aukioloajat** ovat osittain ongelmalliset. Keskiviikkoisin päivällä ja kahtena lauantaina kuukaudessa auki oleva jäteasema ei palvele optimaalisesti jäteaseman käyttäjiä. Tarjolla olevaan mahdollisuuteen **varata oma, maksullinen aika jätteiden viennille** ei laajasti kiinnosta.

Tarkastuslautakunta kokee ongelmana myös haja-asutusalueella olevat **jätepisteet**, joihin käyttäjät tuovat tavaroita, jotka eivät sinne kuulu. Kameravalvonta voisi toimia niillä pisteillä, joissa on eniten ongelmia. Alueiden ohjeistus pitäisi saada myös paremmaksi. **Jätepisteiden sulkemista kokonaan ei ole syytä tehdä**, sillä silloin joudutaan todennäköisesti suurempiin ongelmiin.

9. YMPÄRISTÖTOIMI

Rakennusvalvonta

Rakennusvalvonnan haasteena olivat vuoden 2020 muutokset **työntekijöissä ja toimintatavoissa**. Koronan myötä asiakaspalvelu siirtyi entistä enemmän sähköisesti ja puhelimitse tapahtuvaksi.

Rakennusvalvontaa tehtiin **yhteistyössä Sysmän** kanssa 1.6. - 13.9. siten, että Hartolan viranhaltija **Matti Nikupeteri** työskenteli Sysmässä yhden päivän viikossa ja Sysmän kunnan palkkalistoilla ollut kesäinsinööri teki töitä kaksi päivää viikossa Hartolassa. Hän hoiti pääasiassa katselmuksia ja kiinteistökartoitukseen liittyviä tehtäviä. Loppuvuoden aikana rakennustarkastajan tehtäviä hoidettiin viransijaisen voimin osa-aikaisesti, koska Hartolan vakituinen rakennustarkastaja valittiin vastaavaan virkaan Sysmään.

Vuonna 2020 saapuneita lupahakemuksia oli käsittelemättä vuoden vaihteessa 14 kpl ja sitä vanhempia lupia 35 kpl. Rästejä ei ole vielä saatu hoidettua. Yhtenä ongelmana ovat lupapisteeseen jätetyt puutteelliset hakemukset, joihin ei aina saada riittävän nopeasti

tarvittavia lisätietoja. Erilaisia lupia myönnettiin vuonna 2020 140 kpl, muita päätöksiä 111 kpl ja katselmuksia tehtiin 120 kpl.

Kiinteistökartoitus

Melkoiseksi murheenkryyniksi muodostunut **kiinteistökartoitus** jatkui myös vuonna 2020. Mittauksia tehtiin kesän aikana vain niihin kiinteistöihin, joissa oli vireillä rakennuslupa. **Mittauksia** tehtiin edeltävinä vuosina (2017 – 2019) yhteensä yli 1 100 kpl ja vuonna 2020 niitä tehtiin 232. **Rekisterikorjauksia ja -lisäyksiä** tehtiin edellisinä vuosina yhteensä noin 460 kpl ja vuonna 2020 449 kpl. **Verottajalle** tietoja lähetettiin edellisinä vuosina yhteensä noin 260 kpl ja vuonna 2020 lähes 600 kpl.

Hanke siis etenee, mutta vauhti ei ole kovin nopea. Ilmeisesti alun perin haukattiin turhan **suuri pala**, kun eri asioita pyrittiin tekemään samaan aikaan. Hankkeen yhtenä tavoitteena oli saattaa kunnan arkistossa olevat **rakennusluvut sähköiseen muotoon**. Päämäärään pyrittiin skannaamalla asiakirjoja, mutta toimintatapa ei ollut oikea. Arkiston asiakirjat olisi pitänyt ensin **tallentaa kuvatiedostoiksi**, korjata niissä mahdollisesti olevat virheet ja muuttaa vasta sitten **arkistokelpoiseen muotoon**. Asiakirjat skannattiin suoraan **pdf-muotoisiksi** ja siten asiakirjoissa olevien virheiden muokkausmahdollisuudet ovat paljon pienemmät. Lisäksi skannattiin paljon sellaista aineistoa, jota ei olisi tarvinnut. **Asiakirjojen muokkaaminen ja nimeäminen on tekemättä**, joten rakennuslupa-asiakirjat eivät ole **valmiita sähköiseen arkistointiin**, vaan ne ovat vain **käyttökopioita**.

Tarkastuslautakunta todella toivoo, että hankkeeseen sijoitetut työpanokset ja taloudelliset **panostukset saadaan edes katettua** kohtuullisessa ajassa ja alun perin **kiinteistöverotuoton kasvutavoite** saavutetaan ennen tämän vuosikymmenen päättymistä ja arkistotkin saataisiin oikeasti **sähköisiksi arkistoiksi**. Toisaalta lautakunnalla on kuitenkin pieni huoli siitä, ovatko **sähköiset arkistot vielä lukukelpoisesti käytettävissä sadan vuoden kuluttua**, kuten paperiarkistot ovat.

Ympäristönsuojelu

Toiminnan pohjana on edelleen ollut **valvontaohjelma**, joka on laadittu taulukkomuotoon ja jota päivitetään jatkuvasti valvontatoimenpiteiden edistymisen kanssa. Seurantaa varten on määritelty tunnusluvut ja seurattu niiden toteumaa taulukossa. Tunnuslukuja tarkasteltaessa voidaan todeta **mittareiden toimivan** odotetulla tavalla ja antavan ulkopuolisellekin sellaisen vaikutelman, että töitä tehdään järjestelmällisesti.

Ympäristön tilan **seurantaohjelma** ei ole valmistunut asetettuun tavoitteeseen eli vuoden 2020 aikana, vaan se on edelleen jäänyt luonnosasteelle. Toisaalta tämänkin ohjelman voidaan katsoa olevan elävän dokumentin, joka päivittyy työn edetessä. Nykymuodossaankin laadittu seurantaohjelmaluonnos antaa selvän kuvan työkentän laajuudesta ja sen vaatimista toimenpiteistä. Näyttää siis hyvältä ja jos siltä näyttää, niin sellainen se on. Ympäristön tilan seurantaa tärkeämpänä täytyy pitää kuitenkin ympäristön tilan parantamista.

10. YHTEENVETOA 2017 – 2019 ARVIOINTIKERTOMUKSISTA

VUOSI 2017

Vuoden 2017 arviointikertomuksessa kiinnitettiin huomiota **luottamushenkilöiden ja kuntalaisten tiedonsaantiin ja asioiden julkisuuteen, luottamushenkilöiden koulutukseen sekä kokousten esityslistojen ja pöytäkirjojen ulkoasuun ja sisältöön.** Näiden osalta myönteistä kehitystä on tapahtunut, mutta erityisesti uusien luottamushenkilöiden aloittaessa uuden valtuustokauden alkaessa **koulutukseen ja opastukseen** on kiinnitettävä huomiota.

Kiinteistökartoitus alkoi vuonna 2017 ja siitä on riittänyt kirjoitettavaa jokaiseen arviointikertomukseen koko valtuustokauden aikana eikä aina todellakaan myönteisesti.

Yhtenäiskoululla ilmenneet **sisäilmasta aiheutuneet oireilut** johtivat ensin tutkimuksiin, tiivistyskorjauksiin, peruskorjaussuunnitelmiin ja vuonna 2019 talousarvion käsittelyn yhteydessä päätökseen koulun käyttöön tehtävästä uudisrakennuksesta.

Edellisenä vuonna käyttöön otetun tehostetun palveluasumisen yksikön, **Kotisal**on, tulevaisuudesta keskusteltiin vielä.

VUOSI 2018

Vuoden 2018 arviointikertomuksessa mainittiin edelleen **asiakirjojen ulkoasu ja sisältö** sekä **kiinteistökartoitus**.

Tehostetun palveluasumisen **tiukat kriteerit** ja sitä kautta **Kotisal**on **vajaakäyttö** huolestuttivat kuntalaisia ja luottamushenkilöitä. Kotisalon **vajaakäyttö** jatkui vuosia. Kiinteistön ja toimintojen siirryttyä Attendolle vuoden 2020 alussa, tilanne jonkin verran parani.

Yhtenäiskoulun peruskorjausta suunniteltiin ja huomattiin, että kaikkien käytössä olevien tilojen peruskorjaaminen tulisi kalliiksi ja tilat olisivat turhan suuret oppilasmäärään nähden.

Kunnan omistamien **kiinteistöjen korjausvelka** oli kasvamassa turhan suureksi ja tähän on kuluneiden vuosien aikana pystytty jonkin verran panostamaan.

Kiinteistöyhtiöiden ja vuonna 2018 erityisesti **Kuninkaanpitäjän** tilanne oli huolestuttava. Asuntojen käyttöaste laski, vuokratulot jäivät odotettua alhaisemmiksi ja yhtiöiden taloudellinen tilanne huononi jatkuvasti.

Loppuvuodesta huomattiin muun muassa teknisen toimen päivistysrinkiin kuuluvien osalta tapahtuneen **palkanlaskennassa huomattavia virheitä**. Niitä virheitä on laskettu moneen kertaan viime vuosien aikana. Virheitä on tarkistuksissa havaittu myös **viranhaltijoiden, muiden työntekijöiden ja luottamushenkilöiden palkoissa, palkkioissa, matkakorvauksissa ja ansionmenetykskorvauksissa**. Viimeiset oikaisut saataneen selvitettyä vuoden 2021 aikana ennen uuden valtuustokauden aikana.

Tarkastuslautakunnan mielestä erilaisia korvauksia kunnalta saavien pitää pystyä **luottamaan** palkka- ja palkkiolaskelman oikeellisuuteen **ilman jatkuvaa tarkistamista**. Osalle suorituksia saavista tuottaa todella ongelmia selvittää verkkopankin kautta

laskelmien oikeellisuus, koska eri **palkka- ym. -koodien varsinainen sisältö ei ole tiedossa.**

VUOSI 2019

Vuonna 2019 arviointikertomuksessa mainittiin työyhteisön ja luottamushenkilöiden **työhyvinvointi**, jossa oli huomattu huolestuttavia asioita. Työhyvinvointia ei ole pystytty arvioimaan tarkemmin, mutta tehtyjen huomioiden perusteella tilanne on jonkin verran **kohentunut.**

Kaikkien osastojen osalta **talouden ja toiminnan mittarit** eivät olleet riittävän selviä ja kuvaavia ja tähän toivottiin muutosta. Mittarit eivät edelleenkään ole riittävän yksiselitteisiä sen selvittämiseksi, ovatko toiminnot ja niiden tulokset olleet asetettujen tavoitteiden mukaisia.

Kunnan eri elimissä käsitellään vuoden mittaan lukuisia määrältään, laajuudeltaan ja sisällöltään laajoja **raportteja**. Osa raporteista on toki lakimääräisiä, mutta pystytäänkö raporttien antama viesti todella soveltamaan käytäntöön. Se olisi hyvä selvittää.

Yhtenäiskoulun suunnittelussa luottamushenkilöiden vaikutusmahdollisuudet olivat heikot. Suunnittelutoimikunnan ja sittemmin rakennuttamistoimikunnan kokoonpanossa oli mukana valtuuston ja kunnanhallituksen puheenjohtajien lisäksi vain viranhaltijoita ja rakentamisen asiantuntijoita. Luottamushenkilöedustus toimikunnissa puuttui sekä tulevan käyttäjän että ylläpitäjän osalta. Varsinkin tämän kokoluokan investoinneissa suunnittelu pitäisi tehdä paremmin ja suuremman sidosryhmän kanssa yhdessä.

Vuosikymmeniä jatkuneet suunnitelmat **taajama-alueen pohjakartan** uusimisesta etenivät jonkin verran vuoden 2019 aikana. Työ on ollut hitaanpuoleista ja lopullisesti valmista tuli vasta vuoden 2021 alkupuolella.

11. KUNNAN OMISTAJAOHJAUS VUOSINA 2017 – 2020

Kunnan talousarvioissa ja tilinpäätöksissä kiinteistöyhtiöiden toiminnan esittely vuosina on varsin ylimalkaista. Varsinkin vaalikauden ensimmäisten vuosien osalta on vaikea saada käsitystä kiinteistöyhtiöiden todellisesta tilanteesta. Kiinteistöyhtiöiden taloudelliset ongelmat pitää osata lukea koko kuntakonsernin alijäämäkirjauksista ennen kuin ne tulevat tietoon sen johdosta, että yhtiöt kääntyvät omistajan puoleen anomaan rahoitusta.

Talous- ja toimintasuunnitelmasta 2019 - 2021 **Koy Kuninkaanpitäjän** osalta kerrostalojen purkamisen vaikutus kiinteistöjen käyttöasteen nousuun ja maksuvalmiuden parantumiseen tulee jo ymmärrettäväksi. **Koy Vasallin** toimintatavat ja kaupankäynnin periaatteet jäävät osittain arvailujen varaan koko valtuustokaudelta. Kunnan omistaman yhtiön osalta ne kuitenkin välttämättä luovat imagoa koko kunnasta. Vasallin tavoitteeksi - kiinteistöjen käyttöasteen lisäksi - on asetettu toimitilojen myyminen niissä toimivien yritysten omistukseen pitkällä aikavälillä. Uutena ajatuksena Vasalli on esittänyt, että se tulee tekemään itsensä tarpeettomaksi myymällä omistamansa kiinteistömäärän **kunnalle, vuokralaisille tai sijoitusyhtiöille**. Koska kunta on joutunut rahoittamaan yhtiöitä runsaskätisesti, mahdollinen myynti sijoitusyhtiölle olisi rahansiirtoa kunnan asukkailta sijoittajille. Ratkaisujen tekeminen kiinteistöyhtiöiden suhteen onkin syytä tehdä avoimesti ja demokraattisten periaatteiden mukaan.

Kiinteistö Oy Kuninkaanpitäjän tavoitteita valtuustoon nähden on ollut ”*tarjota viihtyisiä asumiskokemuksia*” ja ”*asuntojen vuokrauksen tehostaminen*”. Kerrostalojen purkamisen jälkeen Kuninkaanpitäjän kiinteistöjen käyttöasteen tavoitteeksi asetettiin 85 %, mutta tulokseksi saatiin 59 %. Mittareiden asettamiseen kannattaakin kiinnittää huomiota, jotta ne olisivat toimivia, sitten kun niitä asetetaan.

12. TERVEISET UUDELLE TARKASTUSLAUTAKUNNALLE

Elokuussa työnsä aloittava valtuusto valitsee myös uuden tarkastuslautakunnan. Tarkastuslautakunnan toiminta ei ole niin tarkkaan määritelty kuin muiden lautakuntien ja kunkin tarkastuslautakunnan toimintatavat ovat muotoutuneet vähän erilaisiksi.

Vuosien 2017 – 2020 tarkastuslautakunnan mielestä lautakunnalle jää tärkeitä asioita käsiteltäväksi jatkossakin. Lain määräämien tehtävien eli **arviointikertomuksen laatimisen, sidonnaisuusrekisterin ylläpitämisen ja tarvittaessa tilintarkastajan valitsemisen** lisäksi tarkastuslautakunnan on hyvä seurata kautensa aikana jatkuvasti ajankohtaisia asioita. Lautakunnan pitää pysyä selvillä ajankohtaisten asioiden taustoista, jotta se voi muodostaa oikean käsityksen päätösten teon pohjana olevien asioiden oikeellisuudesta ja tehtyjen päätösten vaikutuksista. Sen kannattaa pitää mielessä, että asioiden tarkastelu tulee sille eteen yleensä vasta myöhemmin kuin asiasta keskustellaan ja päätetään. Lautakunnassa tulee muistaa asiat, kun muut ovat ne lähes unohtaneet.

Valtuustokauden alkaessa tuli uutena asiana tarkastuslautakunnalle sidonnaisuusrekisterin pitäminen ja siitä valtuustolle tiedottaminen. Asia oli uusi kaikille eikä aina ollut selvyyttä siitä, mitä tietoja lomakkeella oikeasti pitää ilmoittaa ja joidenkin viranhaltijoiden ja luottamushenkilöiden vaihtuessa tai ilmoitettavien asioiden muuttuessa ei tieto aina kulkenut. Lomakkeita piti kysellä välillä useita kertoja.

Tarkastuslautakunta suosittaa, että uuden valtuustokauden alkaessa kaikille **ilmoitusvelvollisuuden piirissä oleville luottamushenkilöille ja viranhaltijoille toimitetaan selvät ohjeet ja lomakkeet sidonnaisuusilmoituksen tekemistä varten. Kerran vuodessa on hyvä myös muistuttaa ilmoitusvelvollisia siitä, että heidän on itsensä ilmoitettava** muuttuneista tiedoista kyseisellä lomakkeella kirjallisesti tarkastuslautakunnalle ilmoitusten käsittelyä varten. Asiasta kannattaa sopia hallinto-osaston kanssa, sillä tarkastuslautakunnan on työlästä hankkia henkilöiden yhteystietoja. Asiaa helpottanee jatkossa päätös siitä, että kaikkien ilmoitusvelvollisten viranhaltijoiden ja luottamushenkilöiden edellytetään käyttävän hartola.fi -sähköpostia.

Tarkastuslautakunnan vielä muotoaan hakeva rooli suhteessa kiinteistöyhtiöihin on herättänyt keskusteluita lautakunnan toimivallan rajoista ja sen lisäämisestä kuntayhtiöihin nähden. Hartolassakin tarkastuslautakunnan pitää jatkossakin ulottaa arvionsa kunnan kiinteistöyhtiöiden toimintaan - jos nämä säilyvät toiminnassa - sillä tutkimukset puoltavat tarkastuslautakuntien toiminnan kehittämistä ja uuden roolin ottamista kunnan toiminnassa. Tutkimusten mukaan jokaisessa kunnassa tulisi määritellä selkeä kuntastrategia, omistajaohjauksen periaatteet, kuntayhtiöille asetettavat selkeät tavoitteet sekä tarkastuslautakunnan rooli niiden keskellä. **Kiinteistöosakeyhtiöiden** tulisi toimittaa **erikseen pyytämättä** tarkastuslautakunnalle laaja talousarvionsa ja tilinpäätöstiedot.

Tarkastuslautakunnan tehtävien hoitamiseksi tarvitaan **koulutusta** ja tarjolla oleviin koulutuksiin kannattaa osallistua.

13. TARKASTUSLAUTAKUNNAN JÄSENET JA KOKOUKSET

Tarkastuslautakunnan puheenjohtajana toimi Pekka Pajunen ja varapuheenjohtajana sekä samalla pöytäkirjanpitäjänä Maija Pentikäinen – Laine. Lautakunnan jäseninä toimivat Heikki Hakala, Annie Henno, Sirpa Rautiainen ja Pertti Vuokko. Valtuustokauden aikana yksi tarkastuslautakunnan jäsen vaihtui, kun Vesa Järvisen tilalle valittiin Pertti Vuokko.

Tarkastuslautakunta kokoontui vuoden 2020 aikana kuusi kertaa. Lisäksi lautakunnan jäsenet osallistuivat vuoden 2021 tammikuussa tarkastuslautakuntien koulutukseen, jossa saatiin opastusta valtuustokauden viimeisen kokonaisen vuoden arviointikertomukseen laatimiseen.

Hartolassa 7.6.2021

Pekka Pajunen

Maija Pentikäinen – Laine

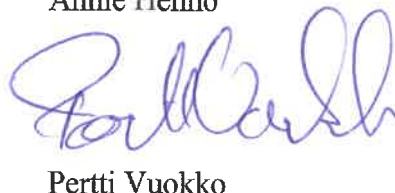
Heikki Hakala

Annie Henno

Sirpa Rautiainen

Pertti Vuokko